

גג: עין משפט
נר מצוה

שור שנגח את הפרה פרק חמישי בבא קמא

מסורת הש"ס

(א) רש"י מ"ו, (ב) (פ"ר חו"ט)
לעיל י"ב: ד"ה ואלו חמשה
וכי' נהרג רבא, (ג) (לעיל
נ"א, נ"ד, ד) (פ"ר חו"ט)
נכנסים פה: ד"ה ובערפיה,
(ד) (לעיל י"ב: ופ"ר, ו) (לעיל
ה: ופ"ר, ו) (לעיל מ"ו וי'
דנ"ס מחוספות משמע שר'
יהודה פירש כן ולא רש"י
וכי' מהר"ם מ"ס ברי"י
ה"ב ר"ל הלכות גדולות פ"א
לומר שכן נמנה הלכות
גדולות שחבר רב יהודה
גאון ומ"מ נראה שא"ט
מלשון רש"י שחר סבא לעיל
(דף נ"א, ד"ה שור)
נכנסות דלא כותיה וכן
לא חזר שחלק עליו אלא
שחלק אחד כפניו בגליון,
(ח) (והקד"ב, ט) (שמות
כ"א, ו) רש"י מ"ו, (ט) (פ"ר
חו"ט) לעיל י"ב: ד"ה ואלו,
(ט) (פ"ר לעיל ו' חו"ט) ד"ה
לחמ"י.

תורה אור השלם

1. בעל הבור ושלם הסף
ישיב לבקציו וזמית ויהיה
לח.
2. וכי יפתח איש בור או
כי יכרה איש בר ולא
יכסנו ונפל שקד שור או
המזור: שומת כא לג

גליון הש"ס

חו"ט ד"ה שור ואדם וי'
לא שיתח אדם, עין לעיל
ד' ו' ע"ה חו"ט ד"ה
לחמ"י.

ה"ה מאי ניסו שור ככור דלא פריק ליה. ככור בעל מוס שאין
בר פדיון דכיון דלאו בר פדיון הוא לא נפק מקדושה קמייתא
הלך שור הקדש קרינא ביה ואע"פ שבהן אכלו לא קרינא
ביה שור רעהו (שמות כ"א) דמשלחן גבוה קוטו. והאי דנקט פסולי המוקדשין
ולא נקט שור ושור הקדש שנגחו
רבותא אשמעינן דלף לככור בעל
מוס פטור הואיל ולא נפדה אכל
פסולי המוקדשין שנפדו חייב לשלם
אם נגחו דשור רעהו קרינא ביה
מדאמר לקמן בשמעתין דשור הדיוט
שנגח לשור פסולי המוקדשין חייב
אלמלא שור רעהו (הו'): שור הדיוט
ושור פסולי המוקדשין שנגחו. בין
שניהם שור: אבי אמר ח"נ משלם.
בעל השור והשאר מפקד הניקין.
ובתם מוקמינן לה וכדרינן נתן דלמך
(פ"א) מה דלית ליה לאשתלומי מהאי
לשתלם מהאי והיו כמי שאין לו
שומק ומשלם ח"נ דכיו: כרכנן.
רביע נוק הואיל ויש לו שומק וזה
שאינו יכול להשתלם מן הקדשים
יפסיד: ואיבעינן אימא. מרובהו
כרכנן ולא פליגי: כנס. רביע
נוק הואיל ויש לו שומק ומעמד
חזי נוק והשאר יפסיד: שור
ואדם שדחפו. דבר אחד לכור
וגמלאו שלשון שומקין נמוק השור
והבור והאדם: לענין נוקין. כגון
אם דחפו שם אדם והואק משלמין
בין כולן פחת דמיו דכיון חייבין שור
אדם דהא דקיימא לן לגבי כור שור
ולא אדם בקטלא קיימא לן כגון אם
נפל לחוסי ענד ומת אכל כגון
חייב וכרי נמן היא דלא חזיל בתר
דחפיה לחודה: ארבעה דברים. שהן
לכד ממוק: אדם. שדחפו חייב אכל
השור והבור פטורים דקיימא לן
(לעיל ד' כ"ג). איש צעמטו (ו) ולא שור
צעמטו וכן דמיו ולדות אנשים כחציט
(ג' ג' ולדות) ולא שוריים: לענין כופר.
אם מת: שור חייב. דכיו וצמועד:
אדם ובור פטורין. אדם דהא בר
קטלא הוא ואי נמי לא אחר ביה
פטור מדחגא דכי חזיקי בהמניה
את הכד (לעיל ד'). ובור דכתיב שור
ולא אדם: ושור פסולי המוקדשין.
אם דחפו לחוסי שור פסולי המוקדשין

שנפדה דקרינא ביה שור רעהו אחר שפדלו: מאי טעמא. כור
פטור: דכתיב והמס יהיה לו. גבי כור: מי שסמם שלו. שיכול
למכור הנבילה יאל או שאף על פי שנפדה טעון קבורה דלמירין
גבי פסולי המוקדשין שנפדו כמ' כבורות כפ' שני (ד' טו). תוכה (דברים יב)
ולא גיה בשר (ס) ולא חלב ואכלת (ס) ולא לכלבך מכאן שאין פודין את
הקדשים להאכילן לנכרים: לבעלים מטפלין בנבילה. כדאמרין
כפ"ק (ד' י"ג) והמת יהיה לו לניקן אמה אומר לניקן כו': ומאי
חויס דהאי והמס יהיה לו שור פטור מפקד ליה לבעלים מטפלין
בנבילה. ומחייבת ליה אנגיהת פסולי המוקדשין: איפוך
אנא. ואוקמינא חויסא דפסולי המוקדשין אכור: שור ולא
אדם. מדלא כתיב ונפל שמה הנפול אלמלא למעוטי אחא.
ולקמיא (וג'). פריך שאר בהמות מנא ליה דלמא כולם ממעטינן:
לחלק

יכולים לפדותו לאחר מיתה דבעינן העמדה והערכה ואפילו למ"ד אין פודין קשה דמוכח בפרק כל שעה (פסחים דף כ"ט) דהיינו
דווקא להאכילן לנכרים אכל להסיקן תחת חבשיו פודין לכ"ע בשמעתא דלול חמץ של הקדש כמובע מנל ומסוק רב אשי
לכ"ע אין פודין כו' ודכ"ר דבר הגורם לאו כממון דמי וצפונגות דר' יוסי הגלילי ורבנן קמפלגי אלמלא למעל פודין להסיקו
תחת חבשיו או לצורך הנאה אחרת וכן פ' שם הקטני' ואין לתמוה מ"ס איתל כלב משאר הנאות דלמא כיון דמיטעיה מואכלת
ולא לכלבך לית לן למעוטי אלא כיוצא בה אכילה ומיהו אלינא דר' יוסף דמפרש תסם לעולם כפודין הקדשים להאכילן לנכרים
קמפלגי י"ל ודאי דאין חילוק בין אכילה כלל לשאר הנאות ושם רבא כר' יוסף ס"ל: ג' פ"א כ"ה מוחמת יהיה לו דשור. ואע"ג
דלא ילפינן שור מבור לפטור היכא שאין המיתה שלו מ"מ ילפינן כור משור לבעלים מטפלים בנבילה דג' קריא כתיבי כדאמרין כפ"ק (דף י"ג):
איפוך אנא. וא"מ אם כן רעהו דכתב רחמנא למה לי לאפוקי הקדש י"ל דאפוקיך להקדש שנגח הדיוט אף קשה דמשור איש נפקא:
וא

שור ושור פסולי המוקדשין שנגחו. פירש רב יהודה גאון דהיינו
שור ככור דלא פריק ליה ולפי שאין לו פדיון אע"פ שדיו
להיות נשטט במדינה ונאכל לכהנים כמובן כזי ונאכל דלפילו
להאכילן לנכרים ממיר ר' עקיבא ככורות (דף ל"ג): מטעם דאיתקש
לכזי ואיל אפי' הכי לא חשיב בחייו
ממון הדיוט ושור רעהו וכן כל פסולי
המוקדשים שלא נפדו אכל כמקדשין
שנפדו ליכא לאוקמי דשור רעהו
מקרו אע"פ שאסורים בגזיה ועבודה
דלא לקמן בשמעתין מחייבין שור
הדיוט שהמית שור פסולי המוקדשין
ובור נמי הוה מחייבין א' לאו משום
דכתיב והמת יהיה לו

הא כרכנן הא בר' נתן. וקמ"ל
דאפי' בשני שוריים יהיה הדיוט
כמו ככור ובור אע"ג דשור ובור
לר' נתן שייך טפי למימר כי ליכא
לאשתלומי משור משתלם מבור מטעם
דלמך אלא חורא צניקן אשכחמיה
את קטלמיה ונשור ובור ליכא למימר
הכי ולרכנן הא קמ"ל דלא תימא
דוקא כשור ובור אמרינן הכי דמי
ליכא לאשתלומי מבור לא משתלם
משור דהיינו משום דבור עשה עיקר
המעשה ואילו השור בצגליה נקח לא
נמיל חיובו על השור אע"ג דליכא
לאשתלומי מיהא אכל ככור ושור
שאין בזה עיקר ההיזק יותר מבוה
הוא אמינא דאפילו לרכנן כי ליכא
לאשתלומי מהאי משתלם מהאי ונראה
לר"י דאפי' ורינא ק"ל האי כוליה
הויקא ענד והאי כוליה הויקא ענד
דאי ק"ל פלגא נוקא ענד למה יאמר
רבי נתן דמי ליכא לאשתלומי מהאי
משתלם מהאי הא לא שייך הכא
טעמא דלא חזר חורא וכן קאמר הא
והא כרכי נתן הא כמ"ד פלגא נוקא
ענד והא כמאן דלמך כולה נוקא
ענד משום דנראה לו לגמרא טעם
ראשון שאמר ענד וליק דהא
כולה נוקא ענד והאי מוקי
כולה כותיה:

שור ואדם שדחפו כבור. * לא
שדחף אדם כבורה דא"כ
בעל הבור אמאי מחייב דלעו אס
ישום אדם עלימו של חבירו נאש
של חבירו וכי יתחייב בעל האש
ואם תאמר אי שלא כבורה אמאי יתחייב כבורה ויש לומר כגון
שדחף האדם בשעתו נפילת חבירו וחשיב כבורה מידי דהוה
אנתהפך דקוף פ"ב (לעיל ד' ס'): לענין כופר וש"ש שם עבד
שור חייב. וא"מ והא שור פטור ממיתה כיון שהוא ואדם דחפו
דחי כמו (לעיל י"ג) הכורה עשרה בני אדם בעשר מקלות דבנת אחת
דברי הכל פטור וכיון דלא מחייב מיתה לא מחייב כופר דלעיל כפ'
ד' ו' (ד' מג. וס) משמע דרבא ס"ל כרבה דאמר דאי אין השור
בסקילה אין הבעלים משלמין כופר דלמך נהדיא דשלא כבורה משלם
דמים ונראה דלא חייבי כשדחפוהו שניהם בנת אחת אלא כל
אחד בפני עצמו: לענין שור ושור פסולי המוקדשין. כשנפדו
מיירי דאי לא נפדו אדם ושור נמי פטורין מדכתיב רעהו חומה
דכור אחאי פטור כיון שנפדו והא הוי המיתה שלו למ"ד פודין
הקדשים להאכילן לנכרים ואי הוה מיירי בשלא נפדו יחא שאל
יכולים לפדותו לאחר מיתה דבעינן העמדה והערכה ואפילו למ"ד אין פודין קשה דמוכח בפרק כל שעה (פסחים דף כ"ט) דהיינו
דווקא להאכילן לנכרים אכל להסיקן תחת חבשיו פודין לכ"ע בשמעתא דלול חמץ של הקדש כמובע מנל ומסוק רב אשי
לכ"ע אין פודין כו' ודכ"ר דבר הגורם לאו כממון דמי וצפונגות דר' יוסי הגלילי ורבנן קמפלגי אלמלא למעל פודין להסיקו
תחת חבשיו או לצורך הנאה אחרת וכן פ' שם הקטני' ואין לתמוה מ"ס איתל כלב משאר הנאות דלמא כיון דמיטעיה מואכלת
ולא לכלבך לית לן למעוטי אלא כיוצא בה אכילה ומיהו אלינא דר' יוסף דמפרש תסם לעולם כפודין הקדשים להאכילן לנכרים
קמפלגי י"ל ודאי דאין חילוק בין אכילה כלל לשאר הנאות ושם רבא כר' יוסף ס"ל: ג' פ"א כ"ה מוחמת יהיה לו דשור. ואע"ג
דלא ילפינן שור מבור לפטור היכא שאין המיתה שלו מ"מ ילפינן כור משור לבעלים מטפלים בנבילה דג' קריא כתיבי כדאמרין כפ"ק (דף י"ג):
איפוך אנא. וא"מ אם כן רעהו דכתב רחמנא למה לי לאפוקי הקדש י"ל דאפוקיך להקדש שנגח הדיוט אף קשה דמשור איש נפקא:
וא

